

Yttrande över Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg (SOU 2025:120)

Mälardalsrådet lämnar härmed ett remissyttrande över Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg (SOU 2025:120). I Mälardalsrådets transportpolitiska samarbete En Bättre Sits samarbetar länsplaneupprättare och kollektivtrafikmyndigheter i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro, Sörmlands, Östergötlands och Gotlands län kring gemensamma prioriteringar för utvecklingen av Stockholm-Mälardalsregionens transportsystem. Remissvaret bygger vidare på En Bättre Sits-samarbetets Systemanalys för Stockholm-Mälardalsregionen, samt vad regionerna tidigare yttrat avseende den storregionala samsynen om prioriteringarna för Stockholm-Mälardalsregionens transportinfrastruktur.

Nya arbetssätt och att gå vidare med alternativ finansiering är positivt, men får inte äventyra tidsplanen för Stockholm-Mälardalsregionen transportinfrastruktur

Behoven av utvecklad transportinfrastruktur i Stockholm-Mälardalsregionen är, likaså samhällsnytterna om regionens prioriterade satsningar skulle genomföras, stora. För att möta utmaningarna och säkerställa den internationella konkurrenskraften är mer pengar till infrastruktur – och mer infrastruktur som faktiskt byggs för pengarna – avgörande. Mälardalsrådet välkomnar ambitionen att öka effektiviteten och kostnadskontrollen vid genomförande av samhällsviktiga infrastruktursatsningar. Skapandet av ett statligt bolag som skapar institutionell konkurrens kan vara en del av arbetet. I detta är dock insyn och fungerande samverkan med berörda aktörer, exempelvis myndigheter, regioner och kommuner, viktigt.

För att skapa ökade medel till infrastruktursatsningar är det betydelsefullt att undersöka alternativa finansieringsformer, däribland brukaravgifter, lånefinansiering och EU-finansiering (även om denna utredning inte omfattar det förstnämnda). Mälardalsrådet ser även positivt på att dra lärdom från andra länder för att hitta effektivare sätt att utveckla infrastrukturen. Offentlig-privat samverkan (OPS) kan potentiellt leda till bättre kostnadsstyrning, innovation under produktion och ett effektivt genomförande, något som Mälardalsrådet välkomnar mot bakgrund av stora och återkommande förseningar av infrastrukturprojekt i Stockholm-Mälardalsregionen.

En utgångspunkt för en gemensam, långsiktig och sammanhållen transportinfrastrukturplanering är den nationella transportinfrastrukturplanen och dess planeringsprocess. Mälardalsrådet välkomnar därför att utredaren hänvisar till den nationella planprocessen som ett centralt verktyg för regeringens prioritering, styrning och ekonomiska planering.

Utredaren hänvisar till Trafikverkets förslag med totalt nio objekt, fyra på väg och fem på järnväg, som möjliga kandidater för OPS. Det handlar om ett längre gående ansvar för såväl genomförande som drift och underhåll och syftar till att nå effektivitetsvinster. Tre av dessa objekt ligger i Stockholm-Mälardalsregionen: del av Tvärförbindelse Södertörn, Hjulstabron och Tomtebodas bangård. Mälardalsrådet ser positivt på att samtliga utpekade objekt är finansierade av nationell plan, men vill fortsatt framhålla att de besparingar som föreslagits för Tvärförbindelse Södertörn riskerar viktiga nyttor med projektet.

Utöver de nio objekten pekar Trafikverket i förslag till nationell plan även ut Stockholm-Oslo som potentiell kandidat för OPS men bedömer att fortsatta utredningar krävs för finansieringsform och utförande. Mälardalsrådet noterar att utredaren föreslår att Trafikverket ska fortsätta utvecklingen av underlag för att i det enskilda fallet kunna rekommendera ett genomförande med OPS och följer intresserat det fortsatta arbetet. För stråket Oslo-Sthlm finns redan utredningar som Trafikverket bör ta tillvara i detta.

OPS kan innebära olika saker för olika objekt beroende på hur långt dessa har kommit i planeringen. Dessutom ställer nya arbetssätt krav på ny och utvecklad kompetens hos såväl Trafikverket som marknaden. Mälardalsrådet vill framhålla att osäkerheterna kring affärsformer och risken för kompetensbrist inte får äventyra tidplanerna för de utpekade objekten i Stockholm-Mälardalsregionen. Det är av yttersta vikt att objekten genomförs enligt tidsplan oavsett om det sker med inslag av OPS eller inte. För det långsiktiga arbetet delar Mälardalsrådet utredarens resonemang om behovet av att skapa en långsiktighet och kontinuitet för såväl marknaden som kommuner och regioner kopplat till alternativt genomförande av infrastruktur.

Dra lärdom av tidigare erfarenheter vid analys av alternativ finansiering, samt utred enskilda objekt i dialog med regioner och kommuner

Vid analys och dialog om eventuell alternativ finansiering, särskilt med OPS-avtal eller liknande avtal, är det viktigt att gå tillbaka till och dra lärdom av erfarenheter från tidigare genomförda projekt, som exempelvis Arlandabanan. Framtagandet av alternativa finansieringsformer ska alltid ske i dialog med berörda regioner och kommuner och måste utredas för varje enskilt objekt. Detta för att säkerställa affärsmodeller och upplägg som effektivt löser behoven samt styr mot önskade effekter såväl långsiktigt som kortsiktigt.

MÄLARDALSRÅDET

Jens Sjöström (S)
Ordförande

Leif Gripestam (M)
1:e vice ordförande